

ПРАВОВИЙ ІНСТИТУТ УСИНОВЛЕННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Заплітна Ірина Анатоліївна,

к.ю.н., викладач юридичних дисциплін

Притула Соломія Анатоліївна,

студентка юридичного відділення

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

solomiya.prutyla@gmail.com

Ключові слова: міжнародне усиновлення, прив'язка, іноземний елемент, особистий закон, колізія норма.

Вступ. Досить вагоме значення в Україні має питання щодо виникнення та становлення інституту міжнародного усиновлення. Воно увійшло в наше життя і є критерієм гуманності як громадян, так і держави в цілому. Винятковий інтерес становить усиновлення українських дітей іноземними громадянами. Якщо у середині 40-х рр. XX ст. існували лише одиничні випадки такого усиновлення, то до кінця 1980-х рр. це стало нормальною практикою в більшості країн світу.

Метою даної роботи є дослідження понять «міжнародне усиновлення» та «особистий закон дитини», а також аналіз процедури усиновлення та врегулювання колізій, які виникають при його здійсненні.

Матеріали та методи. Питанням міжнародного усиновлення раніше вже приділяло увагу багато науковців, серед яких: Л.П. Ануфрієва, В.Г. Храбсков, І.К. Городецька, В.А. Рясенцев, Г.К. Матвеев та багато інших. Проте, в сучасних умовах, питання міжнародного усиновлення залишається і надалі актуальним.

При дослідженні даної роботи були використанні як загальнонаукові, так і спеціальні методи, а саме порівняльний метод та метод аналізу.

Результати та обговорення. На сьогоднішній день немає чіткого визначення поняття «міжнародного усиновлення», проте існують нормативні акти, які регулюють дану сферу відносин. До таких належать Конституція України, Сімейний кодекс України, Закон України «Про міжнародне приватне право».

Відповідно до ст. 207 Сімейного кодексу України «усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду [1]. Що ж до міжнародного усиновлення, то тут торкаються інтереси декількох осіб, що є громадянами різних держав, а також осіб, які проживають на території різних держав. Отже, можна сказати, що особливістю є обов'язкова присутність іноземного елемента. Саме це і є колізією, тому що правова система різних держав містить у собі розбіжності щодо здійснення процедури усиновлення.

«Оскільки у відносинах бере участь іноземний елемент, можуть бути такі випадки усиновлення: в Україні іноземцем усиновляється українська дитина; в Україні українським громадянином усиновляється іноземець; в Україні іноземець усиновляє іноземця; за кордоном український громадянин усиновляє іноземного громадянина; за кордоном український громадянин усиновляє українця; за кордоном іноземець усиновляє українського громадянина», що зазначає в своїй праці Ю.В. Деркаченко [2, с. 110].

Ч. 1 ст. 69 Закону України «Про міжнародне приватне право» визначає, що «усиновлення та його скасування регулюється особистим законом дитини та особистим законом усиновлювача» [3]. Дане твердження є частиною колізійної норми, яка містить відсилання до закону тієї держави, що підлягає застосуванню і називається – прив'язкою. Отже, як ми бачимо, усиновлення регулюється шляхом застосування особистого закону. Але, в деяких країнах (наприклад, Англія, Бельгія) питання усиновлення вирішується за законом суду, тобто суд, застосовуючи колізійну норму, кваліфікує дане визначення відповідно до змісту, який вони мають у цивільному законодавстві правової системи місцезнаходження суду.

Як говорить нам В.П. Ковач «основною ідеєю інституту усиновлення є турбота про дітей та створення відповідних сімейних умов виховання. Саме тут усиновлена дитина отримує сім'ю, родину, оскільки законодавство зорієнтоване на так зване «повне» усиновлення» [4, с. 318].

Питання усиновлення та захисту прав дітей належать до повноважень Міністерства соціальної політики України. Уся інформація, яка може стати необхідною особам, в яких виявиться бажання всиновити дитину розміщується на сайті Міністерства і є абсолютно доступною.

Щодо процедури усиновлення, то вона є досить тривалою і включає у себе безліч обов'язкових дій, які потрібно здійснити. Спочатку необхідно зібрати безліч різних документів, які перевіряються та мають бути передані до Міністерства соціальної політики. Там кандидати на усиновлення стають на облік і переходять до наступних етапів. Особи можуть ознайомитись з інформацією про дітей, які можуть бути усиновлені, обрати дитину та отримати дозвіл на знайомство із нею, а також подати відповідну заяву про бажання її всиновити. Після отримання судового рішення на користь усиновлювачів, відбувається переоформлення свідоцтва про народження дитини та інших документів, що є необхідними. Тоді відповідні органи передають дитину усиновлювачам, які в подальшому перевозять її у країну їхнього проживання.

В своїх дослідженнях О.В. Пелагеева стверджує, що «іноземці, які бажають всиновити дитину з України спочатку збирають усі документи в країні свого проживання, відповідно звертаючись до органу, що виконує функції пов'язані зі здійсненням усиновлення, це можуть бути як центральні виконавчі органи, так і спеціально визначенні органи. Наприклад, в США через наявність великої кількості штатів існування лише одного органу у даній сфері є фізично неможливим» [5, с. 186].

Таким чином, питання міжнародного усиновлення повинні постійно знаходитися в центрі уваги не тільки відповідних державних органів, а й суспільства та правозахисних організацій.

Висновок. Проаналізувавши питання міжнародного усиновлення, можна зробити висновок про те, що колізія норм у даній сфері може привести до непередбачуваних наслідків через застосування законодавства різних країн, оскільки у країнах з різними правовими системами важко визначити норми, які найоптимальніше встановлять порядок та процедуру усиновлення. Тому для вирішення даної проблеми потрібно звернутись до основної мети міжнародного приватного права – створити єдиний правовий простір для країн, що дасть можливість нормалізувати процедуру усиновлення на міждержавному рівні та усунути питання, які породжують невизначеність.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення 07.12.2020 р.).
2. Деркаченко Ю.В. Міжнародне усиновлення: визначення поняття та актуальні питання правового регулювання. *Університетські наукові записки*. 2006. № 1. С. 108-112. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Unzap_2006_1_18.pdf (дата звернення 07.12.2020 р.).
3. Про міжнародне приватне право. Закон України від 23.06.2005 р. № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text> (дата звернення 07.12.2020 р.).
4. Ковач В.П. Інститут міжнародного усиновлення в міжнародному приватному праві. Одеса. С. 316-318. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3427/%20%20%20%20%20.pdf?se> (дата звернення 07.12.2020 р.).
5. Пеллагеєва О.В. Колізійні питання усиновлення в міжнародному приватному праві. С. 183-187. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/20612/1/колізійні%20питання%20усиновлення%20в%20міжнародному.pdf> (дата звернення 07.12.2020 р.).

